

Corsendonk[®] bier

Pater zacht en donker

Agnus pittig en blond

CORSENDONCA

P208832
ISSN 0779-5785
Trimestrieel tijdschrift
21ste jaargang
juli-augustus-september 2003

v.u.: Roger Van Mierlo
Draaiboom 4
2360 Oud-Turnhout

Kantoor van afgifte : 2360 Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTARIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/45.01.01

VERZEKERINGSKANTOOR

JAN AERTS

ALLE VERZEKERINGEN

St.-Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.30.92

© **CORSENDONCA** : Alle artikels overgenomen uit ons driemaandelijks tijdschrift moeten de vermelding "*Uit Corsendonca*" dragen, met de jaargang, nummer, pagina en de naam van de auteur.

Omslagillustratie : Albert Sohie op wandel langs een boswegel op zoek naar een schilderachtig natuurhoekje.

CORSENDONCA

Voorwoord.

De zomer heeft nauwelijks een spatje regen of een zuchtje wind gegeven. Deze zomer van 2003 zal bij ieder in gedachten blijven als een pracht van een zomer, net zoals deze van 1976. De ouderen onder ons weten dat ook 1947 een warme zomer was.

Op zulke mooie dagen trekken we er op uit naar wat verkoeling en nemen prachtige foto's als herinnering aan deze mooie momenten.

Zo ook heeft Corsendonca foto's als herinneringen aan de 10 afgelopen jaren. Deze foto's hebben we gebundeld in een prachtig boek: "**Oud-Turnhout in de jaren negentig**". In dit boek geven wij u een overzicht van de gebeurtenissen in onze gemeente. Het boek geeft een sfeerbeeld van onze gemeente in de jaren negentig. Denk maar aan het bezoek van ons Koningspaar, de ronde van Frankrijk door Oosthoven, De feestelijke opening van de doortocht. Met 12 foto's uit ieder jaar flitsen we met u terug in de tijd. Een natuurfoto van Roger Van Mierlo sluit ieder jaar het hoofdstuk af. **Dit fotoboek** bevat **132 foto's** die, op enkele uitzonderingen na, nooit eerder in boek werden gepubliceerd. Wij nodigen u nu al uit op de voorstelling van dit nieuwe boek, noteer de datum 15 november e.k. Deze voorstelling start te 20 uur in het hofke van Chantraine.

Onze leden kunnen **1 exemplaar** aankopen voor € 10. Meerdere exemplaren kosten bij voorintekening € 13. Na de officiële voorstelling zal het boek € 16 kosten.

CORSENDONCA

Aan hen die het boek **“Oud-Turnhout in de jaren tachtig”** hebben gemist, bieden we nu een **unieke kans**. Indien u **samen met onze nieuwe publicatie** ook dit boek aankoopt, betaalt u voor “Oud-Turnhout in de jaren tachtig” slechts € 3.

Voor leden die het boek “Oud-Turnhout in de jaren tachtig” al in hun bezit hebben kunnen we de aankoop van dit boek toch nog aanraden. U kunt het boek gebruiken als geschenk bij één of andere gelegenheid. Voor het bedrag van € 3 koop je geen bos bloemen of een fles wijn, en voor ieder Oud-Turnhoutenaar heeft het boek wel iets te bieden.

Samen aankopen is een warme aanbeveling.

Bestellingen kunnen gebeuren door storting op rekening **646-6074380-60** van Heemkundekring Corsendonca Kerkstraat 46 Oud-Turnhout.

Ofwel binnenbrengen van uw naam en adres met het verschuldigde bedrag bij:

Het hofke van Chantraine, Kerkstraat 46
Hugo Miguet Sprinkhaanweg 4
Rudy Cornelis Polderstraat 57
Jan Sels Draaiboom 98

“Oud-Turnhout in de jaren negentig” is de twintigste uitgave van onze Heemkundekring. Graag geven we ze alle twintig op een rijtje:

- Zo was Oud-Turnhout	uitverkocht
- Préhistorische kunst te Weelde	€ 1
- Oud-Turnhout en zijn verleden 1	uitverkocht
- Oud-Turnhout en zijn verleden 2	uitverkocht
- Arme heks	uitverkocht
- Moet ge horen	uitverkocht
- 150 jaar Sint-Bavoparochie Oud-Turnhout	uitverkocht

CORSENDONCA

- 100 jaar Sint-Antoniusparochie Oosthoven	€ 14.80
- Onze gemeente in prentkaarten	uitverkocht
- Oud-Turnhout in de jaren tachtig	€ 16.10 (nu €3)
- Oud-Turnhout en zijn verleden 3	€ 16.10
- Honderd jaar landelijk leven Oud-Turnhout	€ 18.60
- De gulden van Sint-Antonius en van Sint-Sebastiaan	€ 19.80
- Oud-Turnhout en zijn verleden 4	€ 19.80
- Oud-Turnhout de tijd van toen	uitverkocht
- Kuierend langs de Oud-Turnhoutse hoevens	uitverkocht
- Zand op de schop	€ 14.70
- 50 jaar parochie Zwaneven	uitverkocht
- Oud-Turnhout de tijd van Toen II	€ 18
- Oud-Turnhout in de jaren negentig	nieuw

De niet uitverkochte boeken kunnen nog aangeschaft worden via een bestelling op onze rekening 646-6074380-60 of via het hofke van Chantraine of via één van onze bestuursleden.

Jan Sels
voorzitter

Figuren uit Oud-Turnhout

“ ’t Zandboerke”

Iedereen die eertijds, ergens handel in dreef kreeg de naam ‘boerke’ toegemeten. Zo had men de “petrolboer”, de “petatboer”, de “eierboer” en nog als voorbeeld, de biersteker “boerke Gijsbrechts”.

Wie of wat was nu “ ’t Zandboerke”?

Wel! Dat was “Peerke Willems” en die woonde vroeger op de “Dexcie” ofte de Dijkzijde.

Regelmatig zag men Peerke, met zijn stootkar door de gemeente trekken. Met, als gareel, een brede lederen band vóór de borst en over de schouder stond Peerke tussen de berries en trok hij zijn kar over de hobbelige kasseien en langs karrensporen. Een trekhond onder de kar, en Rosalie zijn vrouw, die de kar achteraan duwde hielpen hierbij.

Want Peerke verkocht zand en nog wel van dat fijn wit zand. Als de herinnering goed is werd het zand verkocht aan een vastgestelde prijs per emmer.

Peerke dreef dus handel en was hij een “boerke” en hij dreef handel in zand, dus vandaar de naam “Zandboerke”.

Zijn voornaamste afnemers waren de boerenmensen.

De ‘grote kamer’ – nu noemen wij dat “de living” – van de boerderij, waar ook een open haardvuur en later de “Leuvense stoof” stond, was gevloerd met rode, uit klei gebakken, tegels. Deze vloer werd telkens vóór een zondag of feestdag grondig geschuurd met “bruin zeep”.

Na de schuurbeurt bestrooide de boerin dan deze vloer met wit zand.

In sommige boerderijen waren deze zandtapijten echte

kunstwerkjes. Om de kunstwerkjes te realiseren werden tipzakjes zoals een vroegere “frittenzakje” gebruik. Van de zakjes werd het onderste tipje weggeknipt. Voor de grove tekening werd een groter stukje verwijderd, voor het fijnere werk een kleiner tipje, zodat de toevoer van het zand in meerdere of in mindere mate gebeurde. Het wit zand werd eerst goed gedroogd, zodat het niet kleefde en zo via de tipzakjes op de vloer uitgestrooid. Men kon dan allerlei krulletjes en figuurtjes tekenen en de zijkanten van het zandtapijt versieren zoals de randen van een echt tapijt.

Ook bij de burgers leverde Peerke zijn wit zand.

En wat deden die mensen er nu mee?

Tijdens de koude winterdagen werd het zand gespreid in een oude bakplaat en op de Leuvense stoof duchtig opgewarmd. Vervolgens werd het warme zand, zo heet mogelijk, in stevige linnen zakjes gedaan en als voetverwarmers in “de alkoof” of in bed gelegd. Na het verdwijnen van het zand zijn de waterblazen opgedoken!

Op de vroegere wissel, langs de Steenweg op Turnhout, in Oud-Turnhout stond er altijd een wagon van de buurtspoorwegen, geladen met wit zand. Dat was de wagon van het Zandboerke. Peerke kwam met zijn stootkar op de wissel om zich te bevoorraden en zijn waar aan de man te brengen.

De jeugd van de Nadorst, de Steenweg op Opstoven en van de Wissel zelf gebruikten het open terrein vaak als speelplein. Dan durfden ze ook wel eens op de wagon met wit zand kruipen. Voor hen was dat wit zand symbool van het zeestrand aan de kust. En zoals aan de kust werden dan in de wagon zandkastelen en dergelijke gebouwd.

Maar ze moesten dan wel opletten, want als Peerke bij toeval kwam opdagen was het vluchten geblazen.

Peerke was wel klein van “was” maar “verdomd” een vinnig ventje die je beter uit de handen bleef. Wat wilt ge? Als je alle dagen als “Zandboerke” een zware stootkar, vol wit zand dat door regenbuien nog zwaarder werd gemaakt, moet trekken over de smalle kasseiwegeltjes van die tijd en door de karrensporen naar de boerderijen. Dan moest ge wel uit de kluiten gewassen zijn.

Peerke Willems, het 't Zandboerke, is een van die dorpsfiguren die nostalgie oproept!!!!

Frans Van der Steen.

Deze foto geeft een beeld over het leven in de brouwerij tijdens de eeuwwisseling. De vierde persoon van links is Karel Raeymaekers de grootvader van Marcel Raeymaekers.

Deze foto is genomen in een brouwerij te Dessel.

Albert Sohie (1873-1927)

De familie Sohie, een vermaarde familie in Hoeilaart en omstreken. Een telg uit dit geslacht Sohie vestigde zich begin 20ste eeuw in Oud-Turnhout. Het leven van deze man Albert Sohie, kunstschilder, heeft vandaag bijna 100 jaar later nog sporen nagelaten in de Kempen. Zijn talrijke werken prijken op diverse ereplaatsen. Het gemeentebestuur heeft naar deze man Albert Sohie een straat genoemd. De Albert Sohiestraat is gelegen op de plaats waar Albert Sohie zijn atelier “Het Schildershof” heeft opgetrokken.

In vergelijking met de toen schamele huisjes en de kleine boerderijtjes heeft het schildershof een kasteelachtige uitstraling. Enkel de priorij Corsendonk, de Sint-Bavokerk en de nieuwe kerk van Sint-Antonius Oosthoven waren tot toen de grote bouwwerken in onze gemeente. In hetzelfde jaar als de bouw van het schildershof (1908) is ook het oudste gedeelte van het gemeentehuis gebouwd

Ook buiten onze gemeente was en is Albert Sohie zeker geen onbekende. Ook binnen de familie Sohie worden de talenten van Albert geprezen, in volgende bijdrage een beschrijving van een familielid van Albert Sohie.

Jan Sels

Men zegt dikwijls dat gelukkige mensen geen geschiedenis hebben ... en nochtans. Albert Sohie heeft het geluk gehad zijn jeugddroom te kunnen verwezenlijken. Hij heeft nochtans een geschiedenis die we hier kort samenvatten.

Het schildershof

In de verwezelijking van zijn droom werd hij door verschillende factoren geholpen de familiale omgeving vooreerst, de familiekring die hem toeliet datgene te volbrengen wat hij beslist had te doen.

Albert Sohie zag het levenslicht te Hoeilaart op 8 september 1873. Zijn vader Remy, op dat ogenblik 29 jaar oud, had in november 1872 Maria Virginie Weustenraad gehuwd die nog erg jong was. Zij was de dochter van een apotheker. Zij legde zich met ijver en toewijding toe op de opvoeding en het onderricht van haar kinderen. Zij had er drie. In 1875 had zij het leven geschonken aan een zoon Michel. In 1878 werd hun dochter Suzanne geboren. Albert ging naar de lagere school te Hoeilaart. Daarna zette hij zijn studies voort aan het Atheneum van Elsene. Maar het was vooral onder de weloverwogen leiding van zijn moeder dat hij zijn vorming kon vervolmaken. Dat hij sinds zijn prille jeugd een duidelijke voorkeur toonde voor de geestelijke waarden, zich voor de geschiedenis en de letterkunde interesseerde, had hij aan zijn moeder te danken. Sinds zijn vroege jeugd toonde hij ook een artistieke aanleg. Hij hield ervan te tekenen en met kleuren om te gaan. Eens zijn middelbare studies voltooid, legde hij er zich op toe zijn artistieke vorming te vervolmaken door kunstgeschiedenis te studeren. Hij hield van de klare tonaliteiten en de afwezigheid van schaduw, zoals die door de Franse impressionisten voorgedaan werd en door wie hij zich liet inspireren. Zoals zij moest hij hij de landschappen zien in volle lucht om de kleuren ervan te ontleden.

Het waren natuurlijk zijn ouders die hem de mogelijkheid en de volledige vrijheid zullen geven om zich volledig op zijn kunst toe te leggen.

Albert Sohie in zijn atelier op het schildershof.

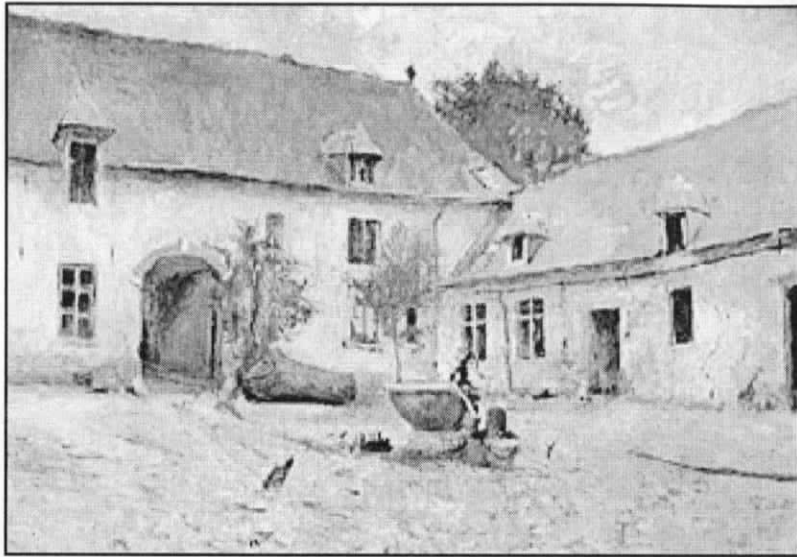
Hij genoot ervan alle hoekjes van Hoeilaart en Overijse, alsook de omgeving van het Zoniënwood op doek te kunnen vastleggen waarbij zijn voorkeur uitging naar kleine woningen, als onderwerp koos hij de hoeven en de simpele woningen, die hem door hun soberheid aanspraken.

In elk geval was hij een trouwe aanhanger van de 'school van Barbizon', nimmer kon hij ertoe besluiten een werk te maken dat niet naar de natuur zou geschilderd zijn.. Hij diende een onderwerpte hebben, eender hetwelk, waarvan hij een uitstekende weergave kon maken op het schilderij, en waarbij hij met lichteffecten kon spelen of het op verschillende uren van de dag kon schilderen volgens de zich wijzigende lichtinval en het wolken spel.

Zijn moeder stierf in 1901, slechts 42 jaar oud. Zijn vader, die thuis alleen achterblijft, geeft hem de vrijheid zich verder met zijn kunst bezig te houden zonder hem te vragen dat hij meewerkt in het serrebedrijf 'Sohie frères' dat de voortrekker geweest was voor de teelt van de tafeldruif in warme serren. Zijn vader Remy hield zich vooral bezig met de arbeiders, die met het telen belast waren, te leiden.

Tijdens een tentoonstelling van zijn werken in 1894 had Albert de kans voor het eerst in contact te komen met een breder publiek. Dit contact bleef echter bijna zonder gevolg. Daar hij geen financiële nood had, kon hij er niet toe besluiten zijn kunst te verzilveren, hij ging dan ook door met schilderen voor de eigen voldoening.

Zijn duidelijk conservatieve geest zag met spijt hoe Hoeilaart, zijn geboortedorp, veranderde door de ontwikkeling van de

Twee werken van Albert Sohie. Boven Het Prachthof van Terheid, onder De Molenvijver.

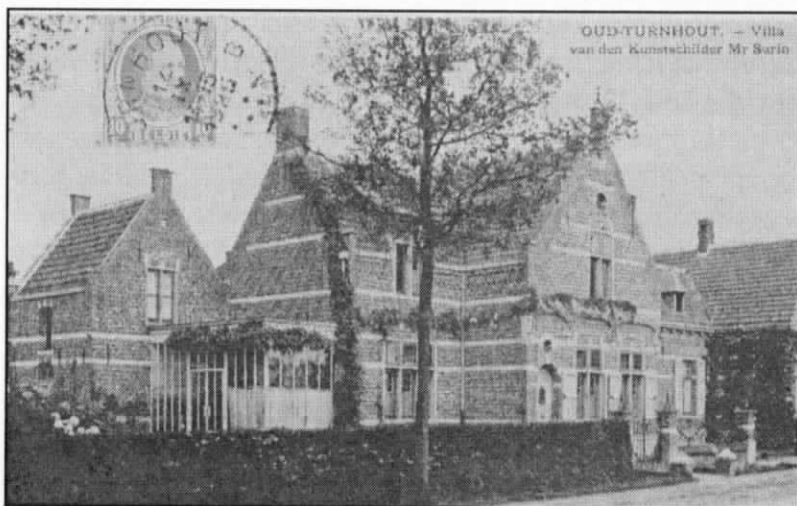

druiventeelt. Als kunstenaar werd hij zeker ontgoocheld deze industrialisering te moeten meemaken. Toen hij zag dat in de loop der jaren de meeste hoekjes, de meest pittoreske plaatsen de plaats moesten ruimen voor die eenvormige constructies van ijzer en glas, zag hij zich gedwongen elders onderwerpen te zoeken die waardig waren op doek vereeuwigd te worden.

De dood van zijn vader in 1908 laat hem thuis alleen achter. Zijn broer Michel anderzijds stierf reeds op 11 februari 1899 terwijl zijn zuster Suzanne in 1898 getrouwd was met dokter Dessy. Zij had Hoeilaart verlaten om zich te Overijse te vestigen. Na vier jaar huwelijk was zij weduwe geworden, een dochter Yvonne was hun geboren. Suzanne zal hertrouwen met dokter Armand Denisty.

Albert verliet Hoeilaart waar niets hem nog weerhield. Te Oud-Turnhout had hij de natuur ontdekt (de Liereman met zijn heide, gagel en bossen) en vestigde zich in Oud-Turnhout. Het was toen dat hij het geluk had er de heer en mevrouw Surinx(° Gorsem,28 april 1852 + Oud-Turnhout, 12 mei 1936), een burgerpaar te ontmoeten. Deze aanvaarden hem als pensioengast op te nemen (Eugeen Surinx had een eethuisje aan de rivier de Aa, aan de Steenweg op Turnhout – aan de huidige Aldi- Albert die van gegoede huize was ging bij regelmaat eten bij Eugeen Surinx, zo is de band tussen hen gegroeid. Later zal Surinx zich definitief bij Sohie vestigen in de dubbelwoning aan de Kerkstraat –de woningen rechts naast het Hofke Van Chantraine¹.) Wat in het begin een samenwonen en een goede verstandhouding was tussen Albert en zijn gastheren

¹ gegevens vertelt door Leo Claesen ° 23 juni 1903 (zoon van kunstschilder Jef Claesen).

In deze woning aan de Kerkstraat in een toch wel ongewone bouwtrant verbleef kunstschilder Albert Sohie.

Albert Sohie met enkele vrienden in tuin van zijn woning.

verstevigde zich in de loop der jaren. Vlug ontstond er wederzijdse waardering en genegen die zich later versterkte. De Surinx kwamen net hun eigen kind, een dochter, te verliezen. de genegenheid die ze haar hadden betoond, ging nu over op Albert Sohie. In die nieuwe thuis, bevrijd van elke materiële en huishoudelijke zorg, kon hij verder zijn kunst beoefenen. De Surinx hadden net een nieuwe woning gebouwd² in de Kerkstraat te Oud-Turnhout. Het land van dit goed reikte tot de boorden van de Aa. Over de rivier strekte zich een grote lap woeste grond uit, die te koop was. Albert kocht deze. In 1908 liet hij hierop een groot atelier bouwen in de Vlaamse Renaissancestijl³. Het atelier ontving het licht langs een enorm groot venster, dat uitzag op een klein vijvertje, aangelegd langsheen de boorden van de aa. deze vijver omringt door treurwilgen, was verfraaid door veelkleurige waterlelies. Albert Sohie had zich hiervoor duidelijkerwijs laten inspireren door datgene wat hij had kunnen zien te Giverny bij een eerste bezoek aan Claude Monet bij wie hij zozeer de tuinen en de waterlelies bewonderde.

Het geheel van het atelier met de tuin, de schilderachtige vijver, de grote groententuin werd verbonden met het perceel bewoond door de familie Surinx, dit door middel van een brug over de Aa. En zo vormde het geheel een homogene en complementaire eigendom. In de hof van de familie Surinx bevond zich nog een neerhof dat aan het achtergelegen gedeelte van de woning een levende en veelkleurig spektakel bracht.

² De ankers in de woning geven het bouwjaar 1901.

³ Het Schildershof in de Albert Sohiestraat.

Deze foto is genomen op 19 september 1920.

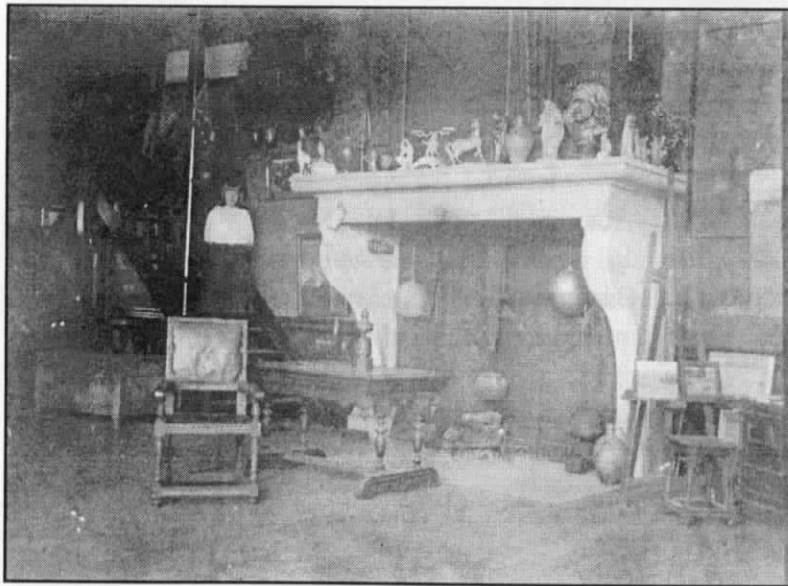
Van links naar rechts: Martha Eyckens, Mevrouw Surinx, Eugene Surinx, Albert Sohie, vooraan Yvonne, dochter uit het eerste huwelijk van de zuster van Albert Sohie, later gehuwd met Dokter Denisty. De anderen zijn vermoedelijk Dr. Denisty een zuster van Sohie en ?

Albert had zo het atelier van zijn dromen kunnen bouwen en wat meer is, hij had het kunnen inplanten in een omgeving rijk aan hem aangename landschappen. Albert was nochtans nauw in contact gebleven met zijn zuster Suzanne die na haar huwelijk met Dokter Denisty in het Brussels herenhuis verbleef dat ze zich had laten bouwen aan de Ijzerlaan 24. Suzanne trachtte er haar broer van te overtuigen te komen wonen in het herenhuis dat hij ondertussen op dezelfde Ijzerlaan gekocht had, het nr 23. Hoewel het allemaal ontworpen was voor een schilder, met een ingericht atelier in de nok, kon Albert er nooit toe besluiten zich te vestigen in Brussel. Daar hij Oud-Turnhout en zijn omgeving niet alleen een natuurlijke Liereman met landschappen die hem bevielen, gevonden had, maar ook bij de Surinx een sympathieke thuis die aan zijn gevoeligheid voldeed, alsook een volledig uitgerust atelier, wou hij de plek niet verlaten. Dankzijde vriendschapsrelaties die ontstaan waren met de plaatselijke autoriteiten had hij de toelating gekregen op de liereman-heide een barak te plaatsen waar hij zijn schildersezels opborg alsook zijn voorraad doeken, borstels en kleuren. Hij kon er gaan schuilen bij grote koude of bij slecht weer en er zich dagen ophouden. Het is daar dat mevrouw Surinx of haar dienstmeid hem boterhammen brachten of wat versnaperingen zodat dit hem toeliet door te werken zonder dat hij naar zijn huis in de Kerkstraat moest gaan voor het middagmaal. Omdat hij graag alle schilderachtige hoekjes van dit natuurlijk reservaat wilde vastleggen op doek, beschikte hij ook over een soort schildershuisje op wielen, beweegbaar dus. Hij gebruikte het om, beschermd tegen weer en wind, zich in de nabijheid te zetten van verschillende plaatsen die hij wilde schilderen.

Boven: Albert Sohie in de Liereman.

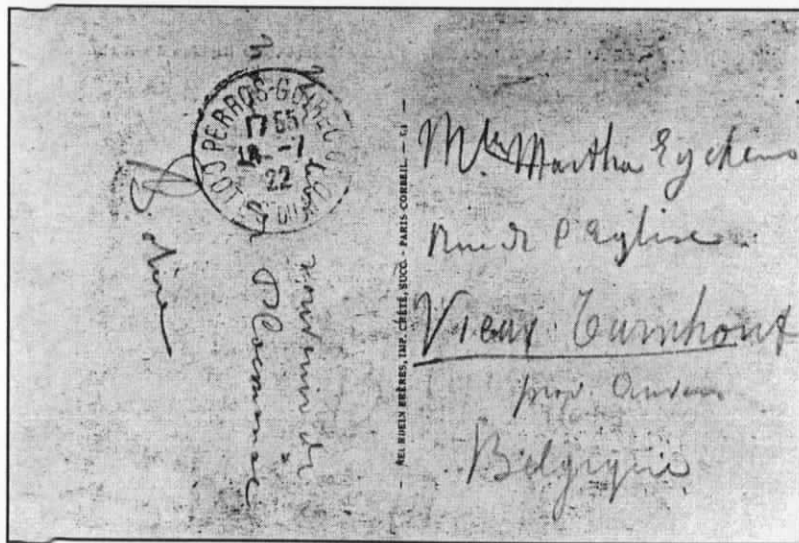
Onder binnenzicht van het schildershof voor 1920. De openhaard.

Albert Sohie zet op zijn manier zijn artistiek leven verder, bijna als eenzaam. Nochtans, de laatste winteravonden bracht hij niet alleen door. Voortgeholpen door de huiselijke kwaliteiten van zijn gastheren, had hij van zijn kant ook het genoeg te zien dat de heer Surinx ook in het schilderen belang begon te stellen. In dit domein blonk hij minder uit dan in de keuken, waar hij een uitstekende kok bleek te zijn. Zijn kwaliteiten als amphytrio gecombineerd met een goede wijnkelder, maakte van de woning van de familie Surinx een ontmoetingsplaats die opgezocht werd door vele bezoekers. De gastvrijheid die men er aantrof was hartelijk en ze werd des te meer gewaardeerd daar ze vrij liet van wedergave en bezielde werd door het genot van een gesprek. Daar hij zich geen enkele materiële zorg hoefde te maken, kende Albert Sohie toen de gelukkigste jaren van zijn leven zowel als mens en als kunstenaar. Zijn vader had hem een rente nagelaten die ten overvloede al zijn uitgaven en zijn noden dekte. Na de dood van zijn vader in 1908 erfde hij die, maar hield zich niet bezig met het beheer ervan. Toen zijn zuster met haar tweede man, Armand Denisty, het geheel van het beheer van het serrenbedrijf 'Sohie frères' overgenomen had, kreeg Albert van haar ook een rente die het deel vertegenwoordigde dat hem toekwam. De oorlog breekt uit in augustus 1914. Albert, vergezeld van zijn gastheren de heer en mevrouw Surinx, belandt in het noorden van Frankrijk, in Le Havre waar ze een tijd verblijven met Dokter Denisty, Suzanne en haar dochter Yvonne. In 1915 wordt Dr. Denisty, die chirurg was, overgeplaatst naar Olivet bij Orléans waar hij de oorlogsgewonden verzorgt. Suzanne neemt dienst als militaire verpleegster. Albert moet zich erin schikken de schoonheid van de Loirevallei te schilderen.

Twee postkaarten geschreven door Albert Sohie tijdens zijn vele reizen. Boven van uit Fribourg op 27 juli 1911 aan mevrouw Surinx. Onder: geschreven vanuit Ploumanach op 14 juli 1922 aan Martha Eyckens.

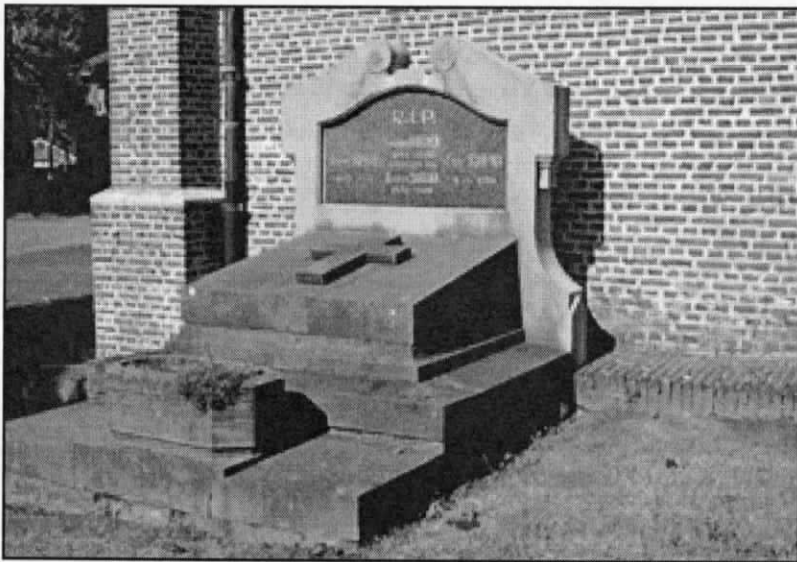

Eind 1948 komen Eugeen Surinx en Alber Sohie terug in ons land en vinden er hun woning terug in de Kerkstraat in Oud-Turnhout. De Denisty's keren weer naar Brussel.

Daar Albert Sohie op die manier gedwongen werd in Frankrijk te verblijven, werd hij er ook toe gebracht er de schoonheid van te waarderen. Dat is de reden waarom hij vanaf 1920 regelmatig samen met zijn zus en schoonbroer Frankrijk en zijn verschillende streken gaat bezoeken als toerist. In 1923 brengt hij opnieuw een gedenkwaardig bezoek aan Giverny bij Claude Monet. Hij had de schilder die hij het meeste bewonderde willen terugzien. Het was voor hem een grote vreugde de heerlijke tuinen weer te vinden, die sindsdien beroemd geworden tuinen met hun waterlelies die de onbetwiste meester van het Expressionisme zo prachtig had weergegeven. Bij de Franse provincies die hij bezoekt is er ondermeer Bretagne. Hij keert er elk jaar weer, waarbij hij bij voorkeur te Ploumanach verblijft. Getroffen door de danteske majestuositeit van haar rotsen krijgt hij er niet genoeg van om gedurende zijn verblijven aan de Bretoense kust dit beeld van die granieten blokken, somberrood van kleuren gedeeltelijk bedekt door veelkleurige algen, op doek vast te leggen. De ruwheid en de soberheid van dit spektakel was hem bijzonder befallen en hij had er voldoening in het te schilderen, wat hij deed tot in 1926 wanneer zijn gezondheid begon achteruit te gaan. Liefhebber als hij was van een goed stuk vlees en van goede wijnen, werd hij gehandicapt door een zekere zwaarlijvigheid die hij niet kon intomen. Hij was een volgzame patiënt in de handen van zijn dokter, dr. Proost uit Turnhout, die erin slaagde zijn pijnen te verzachten. Deze riep dr. Gaston Sohie (zijn kozijn) uit Antwerpen er bij ter consultatie. De 2 geneesheren konden niets doen tegen het onvermijdelijke ... Hij overleed op 1 december 1927 in volkomen helderheid van geest,

diegenen dankend die hem behandeld en verzorgd hadden en tot bij laatste adem zijn opgeruimdheid en voorbeeldige kalmte bewarend.

Hij werd begraven op het kerkhof van Oud-Turnhout bij het portaal van de kerk, omringt door de eerbied en de grote waardering van hen die hem gekend hadden. Hij liet zijn goederen (atelier⁴ en zijn herenhuis aan de ijzerstraat 23) na aan zijn zuster en zijn schoonbroer, die op hun beurt respectievelijk stierven in 1934 en 1953. Daar dokter Denisty in 1940 hertrouwde met Elisa Lebon werd deze, als weduwe Denisty, in 1953 eigenares van het geheel der schilderwerken van Albert Sohie.

Het graf van Albert Sohie en Eugene Surinx.

⁴ Over het atelier kreeg Eugene Surinx het vruchtgebruik, pas na het overlijden van Surinx in 1936 werd het schildershof verkocht.

Coupé 32

Met de Bonden van het H. Hart naar Rome.

In 1950 trokken enkele Oud-Turnhoutenaren met de trein op bedevaart naar Rome. Nu anno 2003 zijn verre vakantiebestemmingen geen zeldzaamheid meer maar in 1950 was dat nog anders en een reis naar Rome was toen een hele onderneming.

Een van de Oud-Turnhoutse bedevaarders was Leo Op de Beeck en onder de titel "Coupé 32" maakte hij van deze reis, die veertien dagen duurde, een boeiend reisverslag wat we u, hetzij in enkele afleveringen, niet willen onthouden.

Deel I verscheen in Corsendonca van september 2002

Deel II verscheen in Corsendonca van maart 2003

Deel III VII. Assisi, het goede.

We laten het even flink tochten in ons compartiment om er de hitte uit te jagen. Van een verkoudheid heeft tot nog toe niemand van ons te klagen gehad.

En dan zitten we weer door het raam te kijken en wat te praten nog, over Rome en wat we daar beleefd hebben, en over Assisi waar we straks zullen aankomen.

Ditmaal is het een ritje van drie uren maar. We donderen herhaaldelijk over een brug. Steeds de Tiber, welke wij niet kwijt schijnen te geraken. We rijden door de schone Latiumstreek lezen bekende namen op de voorbijvliegende stations: Mentana, Monteronde, Orte... Dan gaat het verder steeds, door het lieve landschap van Umbrië, met zijn wijnvelden, zijn olijfbomen, zijn stoffige wegen en, ver weg in immer met ons

meelopend, de grauwe Appenijnen. Een rustig en gemoedelijk stukje wereld onder een feestelijk glorende zon. Hier en daar in de dorpjes zien we een groepje mannen bezig aan een soort kegelspel en bij de overwegen staan kinderen naar onze trein te kijken. Het doet me aan een zomerse Zondag in de Kempen denken. Want 't is Zondag vandaag. Acht dagen geleden waren we op weg naar Padova, naar de stad van "il Santo". Nu gaan we naar San Francesco, Italiës andere grote heilige.

We zijn er gauw, drie uren trein is niets meer voor ons. Te vier uur stappen we uit in een rustig station. Ginder boven zien we Assisi, een dichte groep huizen en torens halverwege de groene helling van een uitloper van de Midden-Appenijnen, met nog een klooster en een toren hier en daar naar de berg toe.

Buiten het station komen we in een lange straat met winkelhuizen aan weerskanten, leidend naar een groot plein, omzoomd met een soort kleine eiken. En daar is de grote en schone kerk van Onze Lieve Vrouw ter Engelen.

En hier reeds ondergaan we de stemming en de wijding van het goede en stille Assisi. Op alles drukt er de stempel van een eenvoudige, allesgevende goedheid. Het volk kijkt er ons aan alsof we oude bekenden waren, die graag nog eens worden teruggezien. En de huizen staan daar als goedig-knik-kende oude luitjes. We zien er geen luxe, geen schreeuwende reclames en we horen er geen nodeloos rumoer.

In een stille tuin, bij een ruw houten tafeltje in de schrale schaduw van een olijfboom, drinken we een glas bier, terwijl de Waalse groep reeds naar de kerk is gegaan.

Na een halfuurtje is het onze beurt om een bezoek te brengen aan Onze Lieve Vrouw ter Engelen en er de Portiuncula-aflaat te verdienen in het kapelletje dat midden in de kerk staat. We gaan verder door de Capella del Transito, waar Sint Franciscus stierf. Langs nog een deurken komen we op een binnenplaatsje.

Onder de gaanderij aldaar, helemaal in de hoek, valt mijn blik op een levensgroot beeld van Sint Franciscus, die twee sneeuw-witte duifjes op zijn opengespreide handen houdt. Ik blijf plots stokstijf staan, meen waarachtig een mirakel te zien gebeuren. Een van de duifjes draait parmantig zijn kopje naar ons toe begint dan ijverig zijn pluimpjes te pikken. Daarmee schijnt plots dat hele beeld te leven. Een vriendelijk, jong paterken heeft mijn verbazing bemerkt. 't Zijn levende duifkens, zegt hij en dat zie ik nu ook, die hun nestje hebben in de open handen van het beeld, daar hun eitjes leggen en er jongskens krijgen ook al. 't Is iets van het liefste dat ik ooit van mijn leven gezien heb en een treffend symbool van het grote vertrouwen dat wij in de goede Sint Franciscus stellen mogen.

En daar is dan het vermaarde tuintje met de rozen zonder doornen. We zien er vele, meestal nog jonge, rozenstruiken en er zijn werkelijk nergens doornen te bespeuren. "Daarvan moet ge een twijgsken mee brengen," heeft er thuis iemand gezegd. Ik heb mijn mesje open in mijn hand. Maar de wondere struiken staan veilig achter een stevig gevlochten draadwerk. Ik begrijp dadelijk waarom. Daar zijn er nog die hun mesje toeknippen. Zonder die beschermende draad zouden er reeds lang geen rozen zonder doornen meer geweest zijn.

Pater Sterkens onze leider, vertelt ons de legende van deze rozenstruiken. Van Sint Franciscus die, toen hij op zekeren dag hevig door de duivel werd bekoord, zich in de rozenstruiken wentelde. Deze verloren toen hun doornen en de vlekjes op de blaren komen voort van het bloed van de heilige.

Ik schaam me nu een beetje om wat ik met mijn mesje van zin was. 't Zou vandenwerk geweest zijn.

Als we weer buiten op het plein komen, staan er een half dozijn autobussen te wachten om ons hogerop te brengen naar het eigenlijke Assisi. We zijn er spoedig, toerend langs spiraalwegen

tegen de met olijfbomen begroeide helling op. De beneden stad ligt dadelijk diep onder ons. Dan zijn wij er al. We rijden door een oude poort en stappen uit op een pleintje waar links van ons en enkele meters hoger zich de basiliek van Franciscus verheft.

Straks zullen we hier weerkeren. We volgen nu een lachende, bruine snaak met een bordje op een stuk panlat. "San Quirico," ons tehuis. 't Is een mooi, oud Clarissenklooster, waar we door de vriendelijke, bedrijvige zusterkens hartelijk verwelkomd worden. Langs kleine, lommerige binnenpaatjes en door smalle, laaggewelfde gangen met uitgesleten trappen, glad en blinkend gepoetst, worden we door een huppelend twaafjarig meideken naar onze kamertjes geleid. Dat meisje is een leuk zwartharig ding met een hel stemmetje, dat als een zilveren kloksken echoot onder de lage gewelven.

"Cabinetto!"

En, almaardoor lachend, wijst ze ons in een donkere hoek een deurken aan.

"San Ginseppie!"

En stevig vat ze mijn arm. Dat is mijn kamerken. Daar zijn zo een half dozijn deurkens en boven elk hangt een bordje met een heiligennaam. Ik treed mijn "Sint Jozef" binnen. En ik voel het dadelijk: hier is het goed. Oud en simpel, maar toch zo huiselijk en zo net. Bed, tafel, stoel en kleerkastje, alles is er voorhanden. Ook een kraantje met heerlijk-fris water. En daar is een dubbel glazen deurken, dat uitgeeft op een met groene wingerd omkranst balkonnetje. Vandaar kan ik in een smal en diep straatje kijken. Aan het eind is een stenen trap die naar een hoger liggend straatje voert en daarachter zie ik weer huizen die lager staan. En zo, we zullen het straks en morgen ondervinden, is gans Assisi: een wirwar van straten en steegjes en gangetjes, hoog en laag. De huizen zijn gebouwd uit grove,

ongelijke rotsschilfers, zo maar goedsmoeds de een op de ander getast, zou men zeggen. Zo is ook San Quirico, maar de muren zijn haast een meter dik.

Over een laag muurken, waartegen een oude olijfboom zich rechthoudt, kan ik in een achtertuintje kijken. Een man en een vrouw zitten er op een bank onder een overhangende druivelaar, te kijken naar hun drie kinderen, een jongen en twee meisjes, die een spelletje doen met een veelkleurige bal. De man ziet mij staan en steekt groetend zijn hand op. De vrouw knikt mij lachend toe. Dan kijken ze weer naar hun kinderen. Een eenvoudig, alledaags tafereeltje, maar het geluk ligt er dik op. De kinderen worden mij nu ook gewaar en even staken ze hun spel. Het meisje werpt mij galant een kushandje toe. De jongen lacht. En hel en fris klateren hun jonge stemmen tussen de oude brokkelmuren.

Ik sta daar nog lang te dromen en zo krijg ik amper de tijd om mij wat op te frissen. Want daar komt dat kleine tatermeideken op mijn deur bonzen, ik meen wel met haar pantoffel. Men wacht ons voor het avondmaal. Met een veertigtal zitten we samen in de stemmige kloosterrefter. We worden er bediend door de zusters zelf. En nergens zijn we tot hiertoe beter onthaald geweest. Komt het door de stelligheid van onze omgeving, of door het gedurig en vriendelijk-bezorgd vragen van de zusterkens of het ons goed smaakt en of we wel genoeg hebben? Of door de liefdevolle offervaardigheid waarmede dit avondmaal voor ons moede en van zo ver komende pelgrims, werd voorbereid? Wij kijken elkander eens aan. Mijn overburen zijn twee reeds bejaarde mensen. De een is van Antwerpen - "van de Luchtbal, meniër" - de andere komt van diep uit Limburg. We zijn drie broers nu, goede broers, die na een lange, zware reis, eindelijk weer veilig bij moeder zijn thuis gekomen. Van uit een nisje tussen de twee ramen kijkt een kleine Sint

Franciscus beschermend op ons neer. En nu begrijpen we plots. Het is de geest van de Poverello, de geest van goedheid en eenvoud en zachtmoedigheid, van volkomen ontmaking aan alle aardse vertoon, die ons is komen bezielen en ons allemaal tot goede broeders maakt.

Na het avondmaal zien we van uit de hooggelegen kloostertuin de zon ondergaan, ver achter de reeds in avondnevels gehulde benedenstad. Plots zie ik naast me dat zwartharige meideken weer. Met een stukje koek lokt zij een grote, witte poes. Ik tik haar op de arm, wijs naar de poes en zeg:

“Kat!”

Het meisje lacht:

“No... gâto!”

ik vraag haar naam:

“Maria!”

En of ze nog naar de school gaat.

“No... finita!”

Wat een helder stemmetje heeft die kleine Maria. Zij is een schoon kind met haar inktzwarte, strakgevlochten haren, haar matbruin wezentje en haar blij-tintelende ogen. Ik voel me plots in veel de mindere tegenover dit kleine meisje. Om haar onbezorgde en ongerepte jeugd en omdat zij in dit zo schone en goede land van Assisi mag wonen.

En dan gaan we naar de basiliek. De nu donkere straatjes zijn vol zachtpratende mensen. Alleen op de hoeken en hier en daar onder een Sint Franciscus-beeldje brandt er een lichtje. Het ruime, vierkante plein voor het heiligdom ligt helemaal in het donker. Op gelijke afstanden tegen de voorgevel van de basiliek en tegen de muurkens rondom het plein hangen overal kleine flikkerlichtjes, vetpottkens met een wiekje daarin. Twee kleine meisjes met een brandend houtje, aan zo'n vetpottken ontstoken, lopen elkander na tot in het midden van het duistere

plein. Daar zijn het nog twee dansende sterretjes maar.

Een Rozenhoedje biddend gaan we in processie tweemaal de plaats rond. Dan staan we weer voor de machtige gevel van het heiligdom, vaal opklarend tegen de donkere hemel.

En daar houdt Pater Sterkens voor ons misschien wel het schoonste sermoen van zijn leven. Het duurt niet lang en het zijn heel eenvoudige woorden maar, zoals Sint Franciscus die zelf zou gesproken hebben. Hij verhaalt ons van de Poverello, die hier leefde en bad, en armoede leed en goed deed aan de mensen.

Intussen is het vreemd-stil op het plein en in de straat daar beneden. We horen er alleen de kloeke, ietwat slepende stem van de pater, ons vertellen maar van wat er zo schoon is geweest in het arme-leven en de dood van de heilige Franciscus. En hij maant ons aan de goede geest van “il Poverello” hier in ons op te nemen en mee te dragen naar huis toe, en die geest in ons verder bestaan trachten te beleven. Sint Franciscus, die, al de mensen, zijn vrienden en zijn vijanden, en de dieren en de planten, de vreugde en het verdriet, alles zijn “broerkens” noemde, die wil het zo. Die wil dat wij van hier zullen weg gaan met zijn goedheid en zachtmoedigheid, die hem geholpen hebben een zo groot heilige te worden.

En dan richt Pater Sterkens in ons aller naam, zó geïmproviseerd en daarom zo schoon, een gebed tot Sint Franciscus, opdat die ons helpen zou zijn goedheid en zachtmoedigheid, zijn grote liefde tot al de schepselen Gods, voortaan ook zelf te beoefenen. Daarna bezoeken wij de basiliek. Daar vinden we twee kerken boven elkaar en onder de benedenkerk is er dan nog een krypte met het graf van Sint Franciscus. Zoals wij de bovenkerk zien in de flauwe schijn van enkele hoge lampen maar, met de hoge glasramen en de met heerlijke fresco's bedekte muren, maakt zij op ons een onvergetelijke indruk. Het is daar goed en rustig.

Overall zien wij taferelen uit het leven van de heilige uitgebeeld. Het is alles Sint Franciscus... Het zou ons helemaal niet verwonderen de Poverello daar plots op ons te zien toetreden, ons begroetend met zijn alles-overwinnend: "dag, lieve broeders!"

Langs de laag-gewelfde benedenkerk, eveneens met rijke fresco's versierd - ik hoor Giotto en Lorenzetti noemen - dalen we af in de krypte. We zien daar, omringd door kleine altaren, een rond traliewerk en daarachter een ruwe rotssteen. Daaronder ligt de Poverello begraven. De grove onbewerkte steen, zijn laatste "broeder", is wel een treffend symbool van de door hem geheiligde armoede.

Hier staan wij nu, met onze ambities en pretenties, arme dwazeriken die wij zijn. En daar is die steen, naakt en ruw, zonder meer. Toch maakt hij op ons een veel dieper indruk dat het schoonste en machtigste van de vele monumenten welke wij tot hiertoe hebben gezien. Die steen is voor ons een leer en een les. En zij, of dwazen of verbitterden, die niet meer bidden kunnen, moeten hier komen. Hier leren zij het weer.

In de warme avond wandelen wij nog een uurtje door de rustige straten en gaan er een winkel binnen om een herinnering aan Assisi te kopen. Mijn keuze valt op een met snijwerk versierd bruinhouten plankje, met middenin een vierkant plaveitje waarop de voorkant van de basiliek staat getekend. Een eenvoudig, haast primitief handwerk, zeker niet van een groot kunstenaar. Ik zie de man er aan bezig, s' avonds na zijn dagtaak misschien, in zijn simpel huizeken van ruwe rotssteen, onder de ogen van Sint Franciscus op het schabken aan de kale muur. 't Is Zondag en nog geen tien uur, maar overall is het even rustig. In de wijnhuizen wordt er geen muziek gemaakt en hier en daar zien we de mensen al slapen gaan. Als we in "San Quirico" weerkeren is het daar volkomen rustig. Geruime tijd toef ik

nog op mijn balkonnetje. Daar beneden in het achtertuinje zitten de man en de vrouw alleen. Door het openstaande venster boven hen rinkelt af en toe nog een klare kinderlach. Tot het daar ook stil wordt. Dan hoor ik alleen nog het verre razen van een trein. Van uit het straatje hogerop komen een drietal jonge mannen van hun zondagswandeling terug. Ze dragen hun jassen op de arm, ze praten fluisterend en men hoort hen niet gaan. Ergens begint plots een klein kindje te schreien. Achter een hoog venster gaat er een lichtje aan en ik hoor vaag de sussende stem van een moeder. Het kindje zwijgt en het licht gaat weer uit. En dan is er helemaal geen geluid meer.

Vroeg in de morgen ga ik met mijn vrienden naar de mis. Deze middag verlaten we Assisi en wij willen er zoveel mogelijk van te zien krijgen.

In de Dom van San Rufino bewonderen we de doopvont waarboven Sint Franciscus en de Heilige Clara, zijn volgelingen in de armoede, gedoopt werden, en een prachtig beeld van beide heiligen.

Later in de voormiddag huren we een taxi, die ons een flink eind hoger op de berg, naar de Eremo delle Carceri, waar Sint Franciscus een groot deel van zijn leven als kluizenaar doorbracht, voeren zal. De taxi lijkt een oud en zeer onbetrouwbaar vehikel. Daar we de prijs wat hoog vinden, neemt de chauffeur nog een Italiaans koppeltje-op-speelreis naast zich op de stuurbank. Zo zitten we met negen personen in die wagen, model Ford van twintig jaren terug.

Niet gemakkelijk zullen we dit ritje vergeten, om het genoeg... en de schrik welke wij er aan beleefd hebben. Onder een oude poortbrug rijden wij het stadje uit en bevinden ons spoedig op een hoge, kale en niet al te brede weg. Aan de ene zijde schiet de ruige rotswand steil naar boven en aan de andere kant zien we alleen maar... lucht. We durven ons niet te roeren en

kijken stilletjes voor ons uit. Als we een tegenligger krijgen, moeten wij de buitenkant houden. Ik geloof dat wij hoogstens twee decimeter van de rand van de afgrond blijven. Zoetjes aan schokken de twee voertuigen elkaar rakelings voorbij. Die andere auto zit al even volgeperst als de onze. We herkennen medebedevaarders. En steeds klimmen we maar, met zwaarronkende motor, een bruine stofwolk achterlatend. Aanhoudend krijgen we een scherpe bocht te nemen. Onze chauffeur laat zijn claxon brullen om een mogelijk dalende wagen te waarschuwen. En nergens ook een muurken maar. We kijken er recht in een diepte van honderden meter, zien er wat groen en een heel klein, wit huizeken. Maar onze wagen, we krijgen er waarlijk eerbied voor, houdt zich kranig. We horen het gezonde kloppen van de motor en het feilloos inschakelen van de versnellingen. En onze chauffeur zit volkomen rustig achter zijn stuurwiel, sist af en toe een deuntje door zijn tanden. We vinden plots onze tongen weer en voelen helemaal geen vrees meer. Langs de steeds ruwer en nooit breder wordende weg kruipen we altijd maar hoger. Tot we, ditmaal tussen twee rotswanden, een laatste helling oprazen. Aan 't eind daarvan een pleintje waar nog een drietal auto's staan, zelfde model als de onze. De chauffeur wipt van zijn zitplaats, trekt zijn jasje aan en helpt ons hoffelijk uitstappen. We zijn er. Over een meterhoge muur kunnen we naar beneden kijken. We zien de kronkels van de weg als een smal, bruin lint langs de flank van de berg slingeren. En ginder, zo duizelingwekkend diep de grijsgrauwe huizen van Assisi. Daar waren wij nog een klein half uurtje geleden. Het is prachtig, helder weer en we kijken er uren ver over het schone land van Umbrië. We staan gewoon verbaasd over zoveel schoonheid en zeggen met Sint Franciscus in de aanhef van zijn Zonnelied:

“Landato si, Misignore...”

We bevinden ons nu bij de poort van een klein klooster, dat daar door Sint Bernardus gebouwd werd. Het klooster wordt bewoond door nog slechts drie Franciscanen. Zij leiden ons naar de Sint Franciscus-grot, een dubbele rotsholte. In de ene bad en in de andere rustte de Poverello. Daar ligt de rode steen, waarvan verteld wordt dat hij de duivel belette terug bij Sint Franciscus te komen. Daar is een diep ravijn waardoor vroeger een bergstroom bruiste. Sint Franciscus deed hem uitdrogen om volkomen stilte te hebben bij zijn gebed. En daar staat de machtige, eeuwenoude boom waarop de vogeltjes naar de preek van Sint Franciscus luisteren.

Wij staan daar midden de woeste pracht van de geweldige, ongerepte natuur. Wij ademen er de goede lucht en wij ruiken er de wilde bloemen. En wij voelen ons dicht bij de Hemel nu. Langs dezelfde weg rijden we weer naar beneden. Bij elke bocht lijkt het ons of we rijden zo de lucht in. In onze maagstreek voelen we dat eigenaardige, dat men gewaar wordt in het schuitje van een touter op de kermisfoor. Wij houden de bergkant nu en we zien die andere wagen, ei zo na...op het randeken van de afgrond rijden. We herkennen onze “bazen”, de Paters Verwimp en Sterkens, en de heer Heyman van Ultra Montes. We zien hen stijf voor zich uitstaren.

Halverwege de afdaling stoppen we op een rotsvlak bij het kloosterkerkje San Damiano, dat door Sint Franciscus zelf werd gebouwd en waar de Heilige Clara met haar medezusters leefde. We vinden daar een Christus-op-het-kruis met drie gans verschillende gelaatsuitdrukkingen, één zelfde Christus die glimlacht, lijdt en sterft. Dit naar gelang met het gelaat aan de voorzijde, links of rechts beschouwt. We vinden er nog de kloosterrefter met de eigenste meubels uit de tijd van de Heilige Clara nog. Ook de bidkamer met de opklapbare zitbanken.

En weer terug in Assisi bezoeken we nog de San Chiara-kerk waar in de krypte, in een glazen kast, het lichaam van de Heilige Clara, ongeschonden bewaard is gebleven. Daar hangt ook het kruisbeeld dat vroeger in San Damiano thuis hoorde en daar tot Sint Franciscus zou gesproken hebben. Daar zijn nog relikwieën van de twee grote heiligen van Assisi, mooie fresco's en beelden. Och, wij ondervinden het weeral, daar is nog zoveel in Assisi dat wij zouden moeten zien, er lang naar kijken en diep bij napeinzen. Sint Franciscus en de Heilige Clara, die "leven" daar nog. Men voelt er hun eeuwige aanwezigheid en men draagt er van hun schone deugden mee.

Die middag zitten we weer aan tafel in het lieve, goede "San Quirico". We eten er voor de eerste keer olijven, gestoofd en met een pikant sausje. Iedereen vindt het buitengewoon lekker. Er wordt druk verteld nu. Daar zijn er nog met de taxi naar boven geweest. Anderen wilden het te voet beproeven, maar veel verder dan San Damiano waren ze niet geraakt. Zo klom er de weg en zo warm scheen er de zon. En de mensen zijn allemaal moe van dat rondlopen in Assisi, berg-op en berg-af. Mijn brave "broeder" van de Luchtbal valt zo waar in slaap boven zijn vermicellisoep.

Als we na het middageten in de straat op onze autobus staan te wachten zie ik plots de drie kleine kinderen weer, die van gisteren uit het achtertuinje. Een suikerbol en een pak Turnhoutse wafels maken ons seffens tot goede maatjes. Inez, Gabrieli en Giovanni zijn hun namen. Alle drie lieve, bruine kinderen, die gezondheid en levenslust te koop hebben. Lachend, met radde tongetjes beantwoorden ze onze, in voor hen zo komische Italiaans, gestelde vragen. Giovanni, de oudste, kent een rammelrijmpje. Hij wil dat wij het hem nazeggen. En dan hebben ze niet weinig plezier, die leuke rakkertjes!

Ik neem weerwraak met: "Holleken-bollelen-riebesholleken-holleken-bolleken-kno!" Daar brengen ze ook niets van terecht.

En daar is dan onze autobus met een onmeedogendwenkende Ultra-Montes-man. Wij zijn de laatste, zegt hij. Daar beneden staat de trein alleen nog op ons te wachten. Door een misverstand met de plaatselijke autobusdiensten had men ons bijna vergeten.

"Hadden ze 't maar helemaal gedaan!" hoor ik iemand zeggen. De man heeft gelijk. Venetië, Padova, Rome... nergens zijn wij gaarne weg gegaan. Maar liefst van al ware we nog een tijd in Assisi gebleven.

En weer van uit onze trein kijken we, zolang we maar kunnen, met een nieuw heimwee - het zoveelste nu al? - naar het tropeltje huizen en torens, ginder hoog op de groene bergschouder, lieflijk gloriënd in de gulden middagzon.

VIII Milaan, de grote stad.

We hebben nu een trek van eventjes zeven uren voor de boeg. Geruime tijd zitten we stilletjes door het raam te turen. En te dromen... We raken Sint Franciscus niet zo gemakkelijk kwijt. Zo kunnen we echter geen zeven uren blijven zitten. Ik herinner me plots van thuis een spel kaarten te hebben meegenomen. Waar mag dat nu zitten? Onwillig wordt er plaats gemaakt om mijn valies te openen. Daar zie ik de souvenirs rondslingeren en onwillekeurig ben ik weeral aan 't verdelen: ... voor Seraf en Eric elk een brieventas uit Florentië en een pennemes met een gondeltje op... voor Herman een pijp uit Innsbruck en ook zo'n mes... voor kleine Guido een fluitje uit Einsiedeln... voor Renilda een sjaal uit Assisi, een halfdozijn zakdoekjes met een

edelweisje en een zilveren gondeltje... voor mijn vrouw en sjaal uit Rome en dat kromme-worst-paraplutje... voor Lidwina en Lutgard een kruisje met de Paus en een "gouden" plaatjesarmbandeken... een "Sint Pieters-band" voor meneer onderpastoor en een voor meneer-de-kapelaan... Ik vergeet er mijn spel kaarten bij. Daar zijn nog: metalen en mica staandertjes, voor op een kastje of een schouw, met Sint Antonius, Sint Franciscus en de Paus... en medalie's... en paternosters... die laatste zijn voor thuis allemaal een... en een voor Dymp-van-neven-ons... een voor kaatje-mijn-petekind... En helemaal op de bodem - ik was het al glad vergeten - dat "duvel-met-zijn-moeier-halssnoer" en dito armband... wie moet ik daar mee blij maken of ontgoochelen?... En voor mezelf een gekleurde ets van San Antonio, het plankje met de basiliek van San Francesco, boekjes prentkaarten en dagbladen van overal waar we geweest zijn... ik geloof dat ik me zelf een communistische gazette heb laten aanpeperen... Ziedaar, wat een Rome-reiziger allemaal bijeen kan sjacheren!

Ik zit er moedeloos bij te knikken en te zuchten maar. Ik zal nooit kunnen onthouden voor wie dit en voor wie dat bestemd is. Mijn coupé-genoten zijn intussen één en al belangstelling geworden en knikken en zuchten begrijpend met me mee. Ze varen allen in hetzelfde schuitje.

"Twee dingen zijn er te veel aan zulk een reis," besluiten we, "die souvenirs en dat schrijven van prentkaarten."

Ik pak alles weer in, vast besloten dat dit mijn laatste inventaris is geweest.

Het spel kaarten vind ik tenslotte in mijn handtas. We gaan aan 't wischen, zonder veel animo. Bij gebrek aan klein geld spelen we "voor niets" met als onvermijdelijk gevolg dat er spoedig volop "haarzak" wordt gedaan. We krijgje er ruzie om en geven het dan ook maar op.

Oef!... Is me dat zweten vandaag! Nooit hebben we 't in onze trein zo warm geweten. De drie koelflessen welke wij in het station van Assisi nog konden vullen zijn zó ledig. We zweten alleen van daar stilletjes te zitten maar. Ik ga naar het wasplaatsje en houdt er mijn hoofd onder het kraantje. Maar ik ben van de klaver naar de biezen gelopen. Het water is warm, bijna heet. Kan moeilijk anders met die vergaarbak boven op de wagen, die misschien de hele dag in de zon heeft gestaan.

Terug in ons coupé maakt Piet de zaak nog erger met over Coca-Cola, Frascati, Casata en dat goeie bier van Padova te beginnen.

We trachten een dutje te doen. 't Is er te warm voor.

"Mijn oogschelen plakken als ik ze toe doe," zucht er iemand. En een ander meent zo waar dat hij ook inwendig aan 't zweten is.

"Ik voel mijn geweten aan mijn ribben plakken," zegt hij.

Plots een waarschuwing door de luidspreker. Ergens in een compartiment is er een fles limonade gesprongen. Gelukkig zijn er geen gekwetsten.

"Heel natuurlijk," doceert naast mij een regentes in de wetenschappen, "ook de vloeistoffen zetten uit door de warmte, vergroten in omvang en ofwel vliegt de stop er af, ofwel springt de fles."

"Zeer goed," zeg ik, "tien op tien!"

Het wordt nu een geleerde conversatie tussen de regentes-in-kwestie en onze Piet, die nota bene dokter is. Over scheikundige formules en "proefondervindelijke experimenten", alles met betrekking op de uitzetting der lichamen door de warmte. Tot, geloof ik, hun verstand ook aan 't zweten gaat en zij zich herhaaldelijk blijken te vergissen. Intussen moet ge echter hun gezichten zien... Net of zij het zijn die het warm water hebben uitgevonden!

Ik vraag droog-weg:

“Kunt gijlie een cent op een fles doen dansen?”

“Wat komt dat nu hier doen?”

“Wel... daarmee kunt ge aantonen hoe ook de gassen, lucht bij voorbeeld, uitzetten door de warmte.”

Nooit van gehoord. Ik heb het woord nu:

“Ge neemt en doodgewoon apothekersflesje. Ge maakt de rand rond de opening nat met speeksel, dat goed plakt. In deftig gezelschap doet ge dat natuurlijk met uw rug naar het publiek. En dan legt ge op de opening en doodgewone koperen cent.

Ge omsluit het flesje met uw handen en... hoepla! De cent maakt een blaasje en wipt omhoog. Zet ge ‘t flesje op de warme kachel, dan begint die cent gewoon de Samba te dansen... tik-tik-tik-Marie!...”

“Ba...” smaalt Piet, “een herbergtoer, ja!”

Een dikkerd, die bij ons even is komen “buurten”, maakt een einde aan de les in warmteleer.

“Ik geloof dat ik ook aan ‘t uitzetten ben,” zucht hij, terwijl hij zijn riem twee gaatjes lossier maakt.

Dat brengt ons terug tot de werkelijkheid. En spoedig stoppen we in Firenze. Het moet echter een ander station zijn dan dat waar we verleden week toekwamen. De Gelati-mannen zijn in een omzien uitverkocht en rennen weg om nieuwe voorraden. Rond de twee pompjes wordt er een verwoede strijd geleverd om een fles water te bemachtigen. We wringen er ons ook tussen met als resultaat twee kapotte koelflessen en een halve bierfles water, dat ook al lauw is. Buiten de overkapping is er een fonteintje met een bekken er omheen. Daar wordt het water zo maar geschept. Tot er een zijn schoenen en sokken uitspeeld en met opgestroopte broekspijpen in het bekken gaat rondpletzen. Het water is alzo niet langer “potabile”. De onverlaat krijgt er zijn volle zaligheid om, maar staat intussen

te lachten van de deugd.

Maar het leven gaat verder. We rijden weer. Medard heeft een flesje citronade bemachtigd. Het voelt tamelijk koel aan, maar ‘t is toch zo bitter klein voor zes grote mensen. Onze vriend is echter zeer vriendelijk. Hij giet de citronade bij de halve fles lauw water en schenkt dan, met het air van de loyale gastheer, onze tasjes vol. We proeven, een enkel slokje maar, en zetten ons bekertje dadelijk weer op het tafeltje. Dat brouwsel kan maar met één woord geprezen worden: afschuwelijk!

Onze Medard is er waarlijk het hart van in.

Daar komt Ultra Montes, naar vriendelijke gewoonte, even naar onze gezondheid informeren.

“Een slokje citronade, Carlo?”

“Graag, hoor!”

Ik reik hem galant een bekertje aan.

“Prosit!”

Hij neemt een flinke teug staat even met zijn ogen te knippen, als iemand die plots van uit het donker in de zon komt, heeft nog de moed om te danken en is zó weer “de deur uit.”

En dan komt Platvoet, een tafelbuur, uit San Christoforo, van ik weet niet hoeveel wagens ver, ons zijn reeds lang beloofd bezoek brengen. Hij is een Zuid-Limburger en we houden van hem om zijn sappig taaltje. Hij krijgt van mij ook zo ‘n bekertje. Hij zit er een poos mee in zijn hand. Moet eerst vertellen hoe zijn valiesje te Assisi in de autobus nog eens uit het bagagenet is getuimeld en weer vlak op iemand zijn hoofd. We hadden dit reeds twee keren zien gebeuren en de eerste maal was een van ons het slachtoffer geweest.

Ik zeg: “Drink nu maar eens, vent, seffens wordt het koud!”

Hij kapt zijn bekertje ineens naar binnen. Hij kijkt ons aan en ziet ons moeite doen om ernstig te blijven. Dan sakkert hij:

“Sie moessen alle de koliek kraige!”

Maar hij blijft toch.

En daar komen we in Bologna. En kort oponthoud, uitstappen. Enkele sporen verder staat een andere Rome-trein. Plots beginnen ze daar te juichen en honderden handen wuiven ons toe. Het zijn K.S.A.jongens die naar Rome trekken. Er moeten zo wat zevenhonderd studenten zijn.

Nu gaat het stilaan naar het Noorden toe. We verliezen de Appenijnen uit het oog. De zon is al een flink eind naar beneden gegaan. De grootste hitte is weg en het wordt nu goed in onze trein. We vliegen door Parma. Nog honderd vijf en twintig kilometer van Milaan, lezen we in ons reisboekje.

En stilaan komt de avond over het land. In het Westen zien we de hemel donker worden. Deze middag hoorden we in Assisi de radio regen voorspellen. Op een hoge veldweg zien we een begrafenistoet voorbij trekken, een ossewagen met de kist en daarachter een twintigtal mannen en vrouwen. Het doet vreemd aan die trage kar en die rouwende mensen in de stille schemeravond en het blijft een lange poos stil in onze wagen.

Dan wordt het spoedig helemaal donker. De hemel is nu gans overtrokken, we zien nergens een ster blinken.

En te acht uur donderen we het station van Milaan binnen, het grootste station van Europa. We kunnen het in de breedte nauwelijks overzien. We haasten ons uit de wagen, blij onze benen weer eens te kunnen uitstrekken. Achter de man met het plaatje “Hotel Columbia” verlaten we het station. Een paar hoeken om en we zijn er al. “Columbia” is een zeer moderne, luxueuze inrichting met uiterst beleefd en gediensstig personeel. Piet, Medard en ik krijgen samen een grote en mooie kamer voorzien van alle denkbare comfort. We frissen ons terdege op. De eetzaal is in een ander gebouw aan de overkant van de

straat. Soep met kaas, vlees, aardappelen, groenten en fruit. Ditmaal geen spaghetti. We voelen ons reeds buiten Italië. Het is ook heel wat frisser geworden. Ik zie aan hun gezichten dat mijn vrienden moe zijn. Ik ben het zelf ook. Toch doen we nog een wandelingetje. We hebben er echter niet veel aan. Met zijn brede en rechte, glimmende asfaltstraten maakt de stad op ons een koude indruk. We vinden Antwerpen en Brussel veel mooier. En, och, we zijn nu werkelijk moe. Wat hebben we deze dag weeral niet doorgemaakt? Deze eigenste morgen nog, om zes uur al, liepen we in Assisi naar een kerk te zoeken. Nu zijn we enkele honderden kilometer daar vandaan.

We slenteren terug naar “Columbia”, geeuwend en huiverend. Op onze kamer heeft Piet een verrassing voor ons, een fles schuimwijn, gekocht in Assisi. Voor het souper heeft hij het wasbekken vol laten stromen en de fles er in gelegd. Piet laat het stopsel tegen het plafond knallen. En daar zitten we, met ons gedrieën naasten op de bedrand, om beurten drinkend uit hetzelfde bekertje. De wijn smaakt erg zuur, maar we vinden hem lekker omdat het schuimwijn is en Piet er achthonderd lire voor moest betalen.

En we slapen er goed en lang van. In de voormiddag nemen we de tram en laten ons naar de Dom voeren. Als we daar aankomen pletst er plots een geweldige regenbui neer. En het bliksemt en dondert ook al. We moeten er door, willen of niet, want de tram gaat verder. Door de striemende regen rennen we de straat over en langs een achterdeurken de Dom binnen. We zijn flink nat geworden en staan ons daar een poos te schudden als honden die uit de vaart komen gekropen.

We blijven lang in de Dom, niet alleen omdat het buiten blijft regenen, maar ook omdat er vele en mooie dingen te zien zijn. Na Sint Pieter is de Dom van Milaan de grootste kerk van de

wereld. Vloer en muren, het hele machtige gebouw is in marmer gebouwen. We staan er te kijken, tot onze nekken er stijf van worden, naar de torenhoge glasramen met in wondermooie kleuren honderden tafereelen uit het Oude en het Nieuwe Testament. Dicht bij de hoofdingang is er een glasraam één tafereel vormend, de val der engelen voorstellend. Treffender kan het niet, die komen nu werkelijk uit de hemel tuimelen. In een ondergrondse kapel bewonderen we het graf van de Heilige Carolus Barromeus, die bijna vierhonderd jaren geleden, als aartsbisschop van Milaan, de Dom heeft ingewijd. In massief zilveren kaders hangen daar verscheidene schilderstukken, de voornaamste gebeurtenissen weergevend uit het leven van de Heilige Carolus. En daar omheen een verblindende weelde van fresco's, mozaïeken en edelstenen. Een laatste staaltje van Italië's geweldige rijkdom aan kunstschaten.

Het regent nu niet meer en van op het grote Domplein kunnen we het "achtste wereldwonder" in zijn geheel aanschouwen. Een bos van torentjes daarboven, naaldfijn uitspringend naar de hemel toe, alle in glanzend-gladde marmer. En van uit hun zware voeststukken schieten de muren, als samengebusselde kolommen, steil de hoogte in. Even komt er de zon op schijnen en dan eerst zien wij de Dom in haar volle glorie, een waar kantwerk nu van beeldekens en torentjes en kantelen, zoals de zon die toveren kan op een met ijsbloemen vensterruit.

We zijn te lang binnen gebleven om de toren te beklimmen. Spijtig, want in Gessi lezen we dat ge vandaar de Mont Blanc, de Sint Bernard en andere reuzen van de Zwitserse Alpen kunt zien. Een welbepaalde jongeman weet ons te overhalen ons te laten klieken midden de duiven die er met honderden rondtrip-pelen op de Piazza del Duomo. Hij "neemt" ons minstens tien keren, links en rechts en midden op het plein, voor de Dom, voor de Galerij Victor Emmanuël of een der andere paleizen

daar. Dan vraagt hij wie de leider van ons groepje is. Vijf vingers duiden mij aan. Hij neemt de "lijder" bij de arm en sleurt hem, want hij ziet nog meerdere groepjes op het plein, mee naar een trap die naar een ondergronds bureeltje voert. Als ik weer kom, verwachten mijn vrienden reeds de foto's te zullen zien. Ik kan hun alleen maar een klein papierken tonen, een bewijs dat ik achttienhonderd lire heb moeten betalen. De foto's zullen ons worden nagezonden.

"Daar zien we niets van!" zeggen ze allemaal.

Toch valt het anders uit. Acht dagen nadien zijn er ons tien goed geslaagde foto's toegekomen. Wie durft er nu nog te zeggen dat er in Milaan zoveel dieven rondlopen?

In een straatje bezijden de Dom zien we een kladschilder zijn werken tentoonstellen tegen de huisgevels. De man schijnt geen regen meer te verwachten. Die kan zijn werk tenslotte ook weinig bederven. De zware vergulde lijsten zijn meer waard dan de doeken.

Dan wordt het tijd om terug naar "Columbia" te rijden. We missen een tram en moeten vrij lang op de volgende wachten. En 't is een lange rit naar ons hotel toe, langs brede straten en pleinen met overal grote en nieuwe huizen. Milaan is werkelijk een zeer grote stad. Maar buiten de prachtige Dom zullen wij er niet veel van onthouden. En ditmaal voelen we geen heimwee als we, weer knusjes gezeten in coupé 32, het kilometerbrede station verlaten.

Onze voeten hebben voor de laatste keer Italiaanse grond betreden. Het gaat nu naar het Noorden, naar huis toe. En daar beginnen we stilaan naar te verlangen...

Leo Op de Beeck

CORSENDONCA

Corsendonca

Corsendonca is het ledentijdschrift van de Oud-Turnhoutse Heemkundekring "Corsendonca". Het verschijnt viermaal per jaar en is geregistreerd onder het nummer ISSN 0779-5785.

Losse nummers zijn verkrijgbaar voor de prijs van 2,50 Euro.

Lidmaatschap

Het lidgeld bedraagt 7,50 euro per jaar. Men kan steeds lid worden door storting van dit bedrag op rekening **646-6074380-60 t.n.v. Heemkundekring Corsendonca**. U ontvangt dan niet alleen het ledentijdschrift, maar u krijgt ook steeds een flinke korting bij een nieuwe publicatie.

Contact adressen

Wim van Hout, Polderstraat. 30

tel: 014/41.65.72

e-mail: wim.van.hout@advalvas.be

Jan Sels, Draaiboom 98

tel: 014/45.18.12

e-mail: sels.jan@skynet.be

Hugo Miguet, Sprinkhaanweg 4

tel: 014/45.10.88

e-mail: miguet.hugo@pi.be

Rudy Cornelis, Polderstraat. 57

tel: 014/42.65.85

e-mail: RCornelis@advalvas.be

Leo van Hooghten, P. Dielsstraat 23

tel: 014/45.22.56

e-mail: leo.vanhooghten@ping.be

Roger Haeseldonckx, Werkendam 142

tel: 014/41.96.08

Inhoud

Voorwoord

blz. 1

't Zandboerke

blz. 4

Albert Sohie

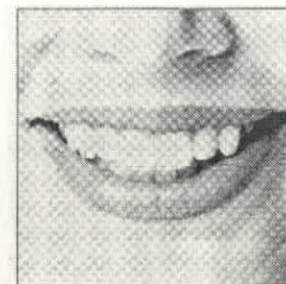
blz. 6

Coupé 32 deel III

blz. 23

delta lloyd

BELEGGINGSADVIES

ONS DOEL, UW GLIMLACH

KANTOOR OOSTHOVEN

POLDERSTRAAT 29

TEL. 014/41 16 35